

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem

Doktori Disszertáció

Horányi Péter

A jelenlét formái a digitális korban: Performativitás és
medializált valóság a dokumentumfilmben

Témavezető: Gyenge Zsolt PhD habil., egyetemi docens

Doktori iskola: Művészettudomány PhD

Budapest, 2025.09.01.

Tézisek

1. A 20. század végén kibontakozó reflexív és performatív dokumentumfilmes tendenciák hatására a nyílt alkotói jelenlét hangsúlyossá vált a kortárs dokumentumfilmben. A szubjektumtól független világ ábrázolása helyett a film gyakran a téma és a szerző kapcsolatának dinamikájára fókuszál.
2. A digitális kor episztemológiai válságában a dokumentumfilm elmozdult a hagyományos fotografikus realizmus egyedüli normáitól.
3. Meglátásom szerint a digitális technológia az alkotói jelenlétet a hagyományos dokumentumfilmben három új forma szerint egészíti, illetve bővíti ki, úgymint a „megtestesült”, a „remedializált”, valamint a „számítógépes” jelenlét.
4. Kutatásaim alapján a dokumentumfilm a digitális korban egyre inkább a már medializált világ értelmezését és kontextualizálását végzi el, mintsem egy addig érintetlen valóság feltárását.
5. Az internetes részvételi kultúrában néhány dokumentumfilm egy horizontális, társszerzői gyakorlat felé mozdult el, miközben az alkotó felületteremtővé változik.
6. A digitális médiakörnyezetben készülő dokumentumfilmek gyakran új nézői szerepeket hoznak létre, akik a tartalommal interaktív kapcsolatot és egyéni narratívákat alakítanak ki.
7. Miközben napjaink dokumentumfilmjében hangsúlyos a szubjektivitás és az egyéni megszólalói pozíció, párhuzamosan felismerhetővé vált az is, hogy egyre nagyobb szerepet kap a távoli megfigyelés nem-humán perspektívája. A drón vagy a GoPro gyakran szolgál arra, hogy az igazságnak egy nem emberi nézőpontra helyezett megközelítését nyújtsa.
8. A digitális kor egyszerre erősíti a dokumentumfilm megtestesült jelenlétét, illetve megfigyelő közvetlen pozíciójától elmozdított, testetlen megfigyelést.